

STRATEGISCHE ADVIESRAAD

INTERNATIONAAL
VLAANDEREN

Flemish Foreign Affairs Council

**ADVIES OVER DE EU-KADEROVEREENKOMSTEN MET
INDONESIË EN ZUID-KOREA**

Advies 2010/8

2 juli 2010

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	3
2.	Achtergrond.....	3
3.	De Partnerschaps- en Samenwerkings-overeenkomst met Indonesië.....	4
3.1.	Inhoud	4
3.2.	Aandachtspunten voor Vlaanderen	5
4.	De Kaderovereenkomst met Zuid-Korea	6
4.1.	Inhoud	6
4.2.	Aandachtspunten voor Vlaanderen	6
5.	Conclusie.....	8

1. INLEIDING

Tijdens haar vergadering van 23 april 2010 hechtte de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan het voorontwerp van decreet houdende instemming met de Kaderovereenkomst inzake een breed partnerschap en samenwerking tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de republiek Indonesië, anderzijds en de slotakte, ondertekend in Jakarta op 9 november 2009. Op haar vergadering van 30 april hechtte zij haar goedkeuring aan het voorontwerp van decreet houdende instemming met de Kaderovereenkomst tussen de EU en haar lidstaten, enerzijds, en de republiek Korea, anderzijds. Zij vroeg de minister-president, tevens bevoegd voor economie, buitenlands beleid, landbouw en plattelandsbeleid, hierover het advies in te winnen van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (hierna: “de Raad”). Na bespreking op zijn vergaderingen van 25 mei 2010 en 22 juni 2010 keurde de Raad onderhavig advies goed.

Gezien de gelijkaardige problematiek die aan de hogergenoemde overeenkomsten ten grondslag ligt, opteert de Raad ervoor om één advies te wijden aan de twee overeenkomsten.

Hij verwelkomt alvast de snelle aanvang van de goedkeuringsprocedure van deze twee overeenkomsten aan Vlaamse zijde.

2. ACHTERGROND

Vooraf sinds 2000 is de Europese Unie meer en meer aandacht gaan besteden aan het Aziatisch continent. In het bijzonder m.b.t. Indonesië publiceerde de Europese Commissie een mededeling om de betrekkingen tussen Indonesië en de EU nauwer aan te halen.¹ Later volgde onder meer de mededelingen “Europa en Azië: een strategisch kader voor versterkte partnerschappen”² en “Een nieuw partnerschap met Zuidoost-Azië”³. De partnerschaps –en samenwerkingsovereenkomst (hierna: “PSO”) met Indonesië komt in de plaats van de samenwerkingsovereenkomst van 1980 tussen de EU en de Association of Southeast Asian Nations (hierna: “ASEAN”).⁴ De Kaderovereenkomst met Zuid-Korea komt in de plaats van de vorige Kaderovereenkomst van 1996. Beide zijn overeenkomsten die de EU gebruikt om een strategisch partnerschap te sluiten met een bepaald land. Bovendien is een PSO een voorwaarde voor het sluiten van een vrijhandelsovereenkomst.

Beide landen passen in de strategie die de EU in 2006 aannam als leidraad voor zijn externe handelsbetrekkingen genaamd “Global Europe: competing in the World”. Deze strategie definieert economische criteria voor nieuwe partners om een vrijhandelsakkoord mee te sluiten, nl. marktpotentieel en het niveau van protectionisme. Hierbij moet ook rekening gehouden worden met de onderhandelingen die potentiële partners al voeren met EU-concurrenten en het risico dat de preferentiële toegang van buurlanden en ontwikkelingslanden tot de EU-markt hierdoor aangetast

¹ EUROPESE COMMISSIE, Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement: “De betrekkingen tussen Indonesië en de Europese Unie nauwer aanhalen”, *COM(2000)50*, 2 februari 2000, 29p.

² EUROPESE COMMISSIE, Mededeling van de Commissie: Europa en Azië: een strategisch kader voor versterkte partnerschappen, *COM(2001)469*, 4 september 2001, 34p.

³ EUROPESE COMMISSIE, Mededeling van de Commissie: Een nieuw partnerschap met Zuidoost-Azië, *COM(2003)399*, 9 juli 2003, 57p; EU-ASEAN MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN, *Declaration on an EU-ASEAN Enhanced Partnership*, Nuremberg, 13-15 maart 2007.

⁴ Samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Economische Gemeenschap en Indonesië, Maleisië, de Filipijnen, Singapore en Thailand, Lid-Staten van de Association of South-East Asian Nations - Protocol betreffende artikel 1 van de Overeenkomst, *Publicatieblad EU L 144*, 10 juni 1980.

wordt. Op basis van deze criteria identificeert de strategie de ASEAN en Korea als prioritaire partners.⁵ De strategie gaat verder dat in de bilaterale handelsrelaties gewerkt moet worden aan de versterking van duurzame ontwikkeling, door bijvoorbeeld nieuwe samenwerkingsdomeinen op te nemen rond onder meer arbeidsstandaarden en milieubescherming.⁶ Het zijn deze bredere strategische samenwerkingsdomeinen die aan bod komen in de PSO met Indonesië en de Kaderovereenkomst met Zuid-Korea.

De EU-Azië-strategie bepaalt verder dat de alomvattende samenwerkingsovereenkomsten (kaderovereenkomsten) het resultaat zijn van het streven naar een institutionele basis voor de betrekkingen met belangrijke partners in Azië, die het mogelijk moet maken om voor relevante kwesties (op politiek -en veiligheidsvlak, alsook op economisch en ontwikkelingsgebied) een coherente aanpak te hanteren, en een impuls moet geven aan dialoog en samenwerking. Het sluiten van een kaderovereenkomst moet duidelijk maken dat beide partners hun betrekkingen op een hoger niveau willen tillen.⁷

De overeenkomsten leggen de wettelijke basis om een veelheid van acties mogelijk te maken. De bepalingen raken ook aan vele Vlaamse bevoegdheden. Het gaat dan ook om gemengde verdragen in de zin van het Belgisch staatsrecht.

3. DE PARTNERSCHAPS- EN SAMENWERKINGS-OVEREENKOMST MET INDONESIAË

3.1. Inhoud

De PSO met Indonesië biedt een modern kader voor de bilaterale betrekkingen tussen de EU en Indonesië als vervanging van de overeenkomst tussen de Europese Economische Gemeenschap (EEG) en de ASEAN van 1980. De PSO voorziet in samenwerking op allerlei terreinen, van milieu, energie, wetenschap en technologie tot zee- en luchtvervoer. Er komen ook allerlei problemen aan bod op vlak van justitie en de PSO bevat een verbintenis van Indonesië om de mensenrechten te eerbiedigen. Indonesië en de EU zullen tevens samenwerken met het oog op de toetreding tot het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof.⁸ Ten slotte vormt de PSO een voorwaarde voor onderhandelingen over vrijhandelsovereenkomsten met ASEAN-landen.⁹ In tegenstelling tot Zuid-Korea waar de onderhandelingen voor een vrijhandelsovereenkomst gelijk liepen met die over de Kaderovereenkomst, bleek dit voor Indonesië niet zo evident.¹⁰ De Raad stelt vast dat, in

⁵ EUROPESE COMMISSIE, Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, Europa als wereldspeler: wereldwijd concurreren, COM(2006)567, 4 oktober 2006, 11.

⁶ *Ibid*, 12.

⁷ EUROPESE COMMISSIE, Mededeling van de Commissie: Europa en Azië: een strategisch kader voor versterkte partnerschappen, COM(2001)469, 4 september 2001, 13.

⁸ Artikel 4, paragraaf 3, stelt: " De partijen komen overeen samen te werken met betrekking tot de uitvoering van het presidentiële decreet inzake het nationale actieplan mensenrechten 2004-2009, waaronder voorbereiding van de ratificatie en tenuitvoerlegging van internationale mensenrechteninstrumenten, zoals [...] het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof."

⁹ EUROPESE COMMISSIE, Voorstel voor een besluit van de Raad inzake de ondertekening van de kaderovereenkomst inzake een breed partnerschap en samenwerking tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Republiek Indonesië, anderzijds, COM(2009)492, Brussel, 22 september 2009, 2.

¹⁰ A.C. CHANDRA, Working towards mutually beneficial economic relations – Indonesia's expected challenges in pursuing an FTA with the EU, IISD Policy Brief, 2009, 7p; X, *Indonesia has not expressed interest in FTA*, bilaterals.org, 11.11.2009. [<http://www.bilaterals.org/spip.php?article16270&lang=en>]

tegenstelling tot de Kaderovereenkomst met Zuid-Korea, geen expliciete verwijzing naar internationaal erkende arbeids- en sociale normen, zoals vastgelegd in de ILO-verklaring over de fundamentele principes en rechten met betrekking tot werk, werd opgenomen.¹¹

De PSO met Indonesië is tevens belangrijk vanuit politiek opzicht. Dit is de eerste PSO van de EU met een lidstaat van de ASEAN. Dit zou de andere lidstaten mogelijks kunnen aanzetten om verder te gaan met hun onderhandelingen en zo kan de EU meer invloed in de regio opbouwen. De EU ziet Indonesië ook als belangrijke partner in de globale politiek, onder meer door zijn lidmaatschap van de G20 en op vlak van klimaatverandering. Bovendien is Indonesië het grootste moslimland ter wereld. Een sterker strategisch partnerschap tussen de EU en Indonesië kan de EU ook gebruiken voor allianties in andere internationale organisaties, zoals de Verenigde Naties en de Wereldhandelsorganisatie.

De partners hebben volgende prioriteiten vooropgesteld: (i) handel en investeringen; (ii) milieu; (iii) onderwijs en (iv) mensenrechten en democratie.¹² Deze prioriteiten sluiten tevens nauw aan bij de Vlaamse bevoegdheden.

De PSO biedt tevens een breder kader voor samenwerking in andere domeinen, zoals bv. ontwikkelingssamenwerking. Bovendien vormt ze ook een kader voor samenwerking met andere (niet-statelijke) actoren.¹³ In dit verband verwijst de Raad naar zijn advies "Vlaamse ontwikkelingssamenwerking: Quo vadis?" , waarin hij wees op de rol die niet-statelijke actoren kunnen vervullen inzake ontwikkelingssamenwerking.¹⁴

3.2. Aandachtspunten voor Vlaanderen

Indonesië is ook voor Vlaanderen van economisch belang. Het land behoort tot de NEXT-11, de landen met het grootste groeipotentieel. Voor wat betreft investeringen wijst de Raad op het voornemen in de Beleidsnota Buitenlands Beleid om een BLEU-investeringsakkoord te sluiten met Indonesië.¹⁵ De Raad vraagt de Vlaamse Regering om de noodzaak aan een nieuw BLEU-akkoord af te wegen tegen de eventuele vorderingen in de onderhandelingen over een toekomstige vrijhandelsovereenkomst met Indonesië en de bepalingen van het investeringsluit daarin. De Raad vraagt tevens om aandacht te hebben voor de implicaties van artikel 14 over investeringen van deze overeenkomst voor de onderhandelingen van een BLEU-akkoord. Bovendien wijst hij op de bespreking van de BLEU-investeringsakkoorden in zijn advies 2010/8.¹⁶

De Raad vraagt ook aandacht voor artikel 3, lid 5, waarin de partijen overeen komen om samen te werken aan een doeltreffend systeem van nationale exportcontrole van met massavernietigingswapens verband houdende goederen. Deze bepaling dient in acht te worden genomen bij het opstellen van een nieuw Vlaams decreet inzake wapenhandel.

Naast de samenwerking op vlak van handel en investeringen, is ook de samenwerking op vele andere domeinen, bv. toerisme (artikel 17), voor Vlaanderen belangrijk. Vele van de domeinen die aan bod

¹¹ In de Kaderovereenkomst met Zuid-Korea staat dit in artikel 22, paragraaf 3.

¹² RAAD VAN MINISTERS, Signing of the Partnership and Cooperation Agreement (PCA) at the Ministerial Troika Meeting opens new era for Indonesia-EU relations, *Joint Press Statement 15945/09*, Brussel, 12 november 2009, 2-3.

¹³ Zie bv. EUROPESE COMMISSIE, *EU-Indonesia Partnership and Cooperation Agreement: a wider framework for cooperation*, Memo/10/206, Brussel, 21 mei 2010.

¹⁴ SARiV, *Vlaamse ontwikkelingssamenwerking: Quo vadis?*, Advies 2009/26, 24 november 2009, 9.

¹⁵ K. PEETERS, Beleidsnota, Brussel, 2009, 38.

¹⁶ SARiV, *BLEU-investeringsakkoorden met Barbados, Panama en Tadzjikistan*, Advies 2010/8, 14 juni 2010 .

komen in titel V zijn Vlaamse bevoegdheden. Aangezien vaak in vage termen wordt gesproken, gaat de Raad hier niet in op elk van de samenwerkingsdomeinen. Hij vraagt de Vlaamse Regering om de mogelijkheden die dit kader biedt ten volle te benutten.

De Raad vestigt de aandacht op artikel 25, lid 3, van de overeenkomst. Hierin komen de partijen overeen samen te werken binnen internationale fora, zoals de UNESCO, en ideeën uit te wisselen over culturele diversiteit, waaronder ontwikkelingen zoals de ratificatie en implementatie van het UNESCO-verdrag betreffende de bescherming en de bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen. Indien Vlaanderen dit onderschrijft moet het zelf hiertoe ook inspanningen doen. Vlaanderen zit hier in een enigszins lastige positie aangezien het het verdrag zelf nog niet goedkeurde.

4. DE KADEROVEREENKOMST MET ZUID-KOREA

4.1. Inhoud

Deze Kaderovereenkomst vormt een herziening van de Kaderovereenkomst over Handel en Samenwerking van 2001.¹⁷ Het doel van die overeenkomst van 2001 was om de handel- en investeringsrelaties tussen de partners te verbeteren. Zij omvatte samenwerking voor transport, energie, wetenschap en technologie, industrie, milieu en cultuur. De overeenkomst slaagde er echter niet volledig in zijn doelstellingen te bereiken voor wat betreft markttoegang en specifieke handelsbelemmeringen. Beide partijen besloten dat een herziening wenselijk was om hun relaties te verbeteren. De nieuwe Kaderovereenkomst verbreedt de domeinen van samenwerking: politieke, wettelijke en milieuaspecten maken er nu ook deel van uit. Zij biedt een wettelijke en institutionele basis voor samenwerking tussen de EU en Zuid-Korea op globaal niveau.¹⁸

In dezelfde periode werd onderhandeld over een vrijhandelsovereenkomst. De Kaderovereenkomst met Zuid-Korea vormt heel duidelijk één geheel met die vrijhandelsovereenkomst. Artikel 9, lid 2, van de overeenkomst geeft aan dat de samenwerking tussen de partijen op het gebied van handel en investeringen wordt verwezenlijkt door een vrijhandelsovereenkomst. Artikel 43 maakt het nl. mogelijk dat specifieke overeenkomsten worden gesloten voor samenwerkingsgebieden die vallen binnen het toepassingsgebied van de overeenkomst. Zij maken een integraal onderdeel uit van de algemene bilaterale betrekkingen en maken deel uit van het gemeenschappelijk institutioneel kader. In die zin had de Raad mogelijks een diepgaander advies kunnen uitbrengen indien hij zich kon uitspreken over zowel de vrijhandelsovereenkomst als deze Kaderovereenkomst samen.

4.2. Aandachtspunten voor Vlaanderen

Zoals gezegd gaat het om een breed akkoord om samenwerking op een veelheid van domeinen te bewerkstelligen. Voor Vlaanderen is onder meer de samenwerking op vlak van werkgelegenheid en sociale zaken van belang. Korea heeft een grote markt van geschoolde arbeid en heeft een kenniseconomie. Vlaanderen zou mogelijks kunnen profiteren van een uitwisseling van personen met Korea. De Raad merkt hierbij op dat Vlaanderen ook bij de tenuitvoerlegging van het vrijhandelsakkoord met Korea aandacht dient te hebben voor deze opportuniteit, zonder hierbij het competitieve aspect van zijn eigen arbeidskrachten uit het oog te verliezen. De Raad verwelkomt ook de mogelijkheden voor samenwerking inzake toerisme en cultureel erfgoed (artikel 39).

¹⁷ *Publicatieblad EU L 90*, 30 maart 2001, 45-61.

¹⁸ W. MOON, J. WOUTERS, T. CORTHAUT, S. STERKX en S. UJUPAN, EU-Korea relations and the EU-Korea free trade agreement, *Leuven Centre for Global Governance Studies Policy Brief no. 13*, 2010, p. 4.

De Raad wijst op de verbintenis in artikel 28 om samen te werken in relevante internationale fora zoals de UNESCO, teneinde gemeenschappelijke doelstellingen na te streven en culturele diversiteit te bevorderen met inachtneming van het UNESCO-verdrag betreffende de bescherming en bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen. Deze verwijzing is gelijkaardig aan het hierboven geciteerde artikel uit de PSO met Indonesië. Zoals bovenvernoemd moet, als Vlaanderen dit onderschrijft, het zelf ook inspanningen doen voor de goedkeuring van dit verdrag.

De Raad vraagt, vergelijkbaar met zijn opmerking hierover bij Indonesië, aandacht voor artikel 4, lid 3 b), inzake samenwerking voor het tot stand brengen van een effectief stelsel van nationale uitvoerbeperkingen inzake massavernietigingswapens en aanverwante goederen.

De Raad vraagt de Vlaamse Regering om aandacht te hebben voor de eventuele implicaties van deze overeenkomst voor het BLEU-investeringsakkoord dat in 2006 met Zuid-Korea werd afgesloten.

5. CONCLUSIE

De Raad gaat akkoord met beide ontwerpen van instemmingsdecreet. Hij verwelkomt bovendien dat snel werk wordt gemaakt van het ratificatieproces.

Deze akkoorden beogen naast handel ook samenwerking op andere domeinen zoals mensenrechten, cultuur, gerechtelijke samenwerking, milieu, onderwijs, enz. Dit laat de EU toe om met deze partners strategische allianties te vormen. De EU wil duidelijk graag investeren in de relaties met landen zoals Korea en Indonesië, met een grote economie, maar die (nog) geen grote geopolitieke actor zijn, en bovendien multilateralistisch ingesteld, waarmee in globale overlegfora zoals de G-20 afspraken kunnen worden gemaakt. Dergelijke partners probeert de EU aan zich te binden via een bilateraal akkoord dat mogelijks ook indirect op het multilaterale vlak vruchten kan afwerpen. De akkoorden zijn tevens vernieuwend aangezien ze samenwerking met andere (niet-)statelijke actoren toelaten.

De Raad spoort de Vlaamse Regering aan om ten volle de mogelijkheden van deze akkoorden te onderzoeken en te benutten. Hij wijst er tevens op dat als Vlaanderen de bepalingen rond samenwerking op vlak van culturele diversiteit onderschrijft, het zelf ook een inspanning moet doen om het UNESCO-verdrag inzake culturele diversiteit te goed te keuren.

Namens de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen,

Hoogachtend,

Prof. Dr. Jan Wouters
Voorzitter

Freddy Evens
Secretaris

Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen

Opdracht

De Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (SARiV) is een onafhankelijk adviesorgaan van de Vlaamse Regering. Hij adviseert de Vlaamse Regering bij de totstandkoming van haar buitenlands beleid, haar beleid inzake internationaal ondernemen, toerisme en internationale samenwerking. Hij doet dit hetzij op vraag van de Vlaamse Regering, hetzij uit eigen beweging.

Samenstelling

- 1° Voorzitter: Prof. dr. Jan Wouters (gewoon hoogleraar internationaal en Europees recht, K.U.Leuven)
- 2° Dirk Rochtus (docent internationale politiek, Lessius Hogeschool)
- 3° Hans De Belder (oud-diplomaat)
- 4° Jean Bossuyt (hoofd strategie European Centre for Development Policy Management Maastricht)
- 5° Leo Sleuwaegen (gewoon hoogleraar bedrijfseconomie en strategie, K.U.Leuven en Vlerick Leuven Gent Management School)
- 6° Kim Van der Borgh (docent internationaal handelsrecht en handelspolitiek, VUB)
- 7° Karl Verlinden (gedelegeerd bestuurder Qualiphar)
- 8° Luc Vandenbroucke (Senior Executive Vice President, Barco)
- 9° Hilde Plas (stafmedewerker VVSG)
- 10° Johan De Meester (zaakvoerder Viking Reizen)
- 11° Els Dirix (ABVV)
- 12° Jessie Van Couwenberghe (ACV)
- 13° Geert Eggermont (UNIZO)
- 14° Anneliese Daelemans (Voka-Vlaams Economisch Verbond)
- 15° Koen Detavernier (11.11.11.)¹⁹
- 16° Gijs Justaert (Wereldsolidariteit)²⁰
- 17° Milan Rutten (FOS, BTC-bestuur)
- 18° Isabel Vertriest (Oxfam Wereldwinkels)
- 19° Luc Glorieux (Afgevaardigd bestuurder B.A.A.V.)
- 20° Jan Van Steen (directeur Omnia)

Secretariaat:

Freddy Evens (secretaris)
Eva Haeveryans (beleidsmedewerker)
Roos Van de Cruys (beleidsmedewerker)
Charlotte Verroens (administratief deskundige)

¹⁹ Plaatsvervanger Wiske Jult

²⁰ Plaatsvervanger Ann De Jonghe